

УДК 336.717.3(477)

Бухтіарова А.Г.
аспірант кафедри фінансів
Української академії банківської справи
Національного банку України

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНИХ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ ВКЛАДІВ: УКРАЇНЬСКА ПРАКТИКА

CORE PRINCIPLES FOR EFFECTIVE DEPOSIT INSURANCE SYSTEMS: UKRAINIAN PRACTICE

АНОТАЦІЯ

Проведено аналіз та здійснено оцінку дотримання українською системою страхування вкладів Ключових принципів ефективних систем страхування вкладів, розроблених Міжнародною організацією страховиків депозитів та Базельським комітетом з банківського нагляду. Виявлено основні проблеми функціонування української системи страхування вкладів на сучасному етапі її розвитку.

Ключові слова: банківська система, банківський вклад, депозити, страхування вкладів, система страхування вкладів.

АННОТАЦИЯ

Проведен анализ и осуществлена оценка соблюдения украинской системой страхования вкладов Ключевых принципов эффективных систем страхования вкладов, разработанных Международной организацией страховщиков депозитов и Базельским комитетом по банковскому надзору. Выявлены основные проблемы функционирования украинской системы страхования вкладов на современном этапе её развития.

Ключевые слова: банковская система, банковский вклад, депозит, страхование вкладов, система страхования вкладов.

ANNOTATION

In the article author gives the analysis of accordance of the Ukrainian deposit insurance system and the Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems developed by the International Organization of Deposit Insurers and the Basel Committee on Banking Supervision. Author identified basic problems in the functioning of the Ukrainian deposit insurance system in the current development.

Keywords: banking system, bank deposit, deposits, deposit insurance, deposit insurance system.

Постановка проблеми. Сьогодні у процесі динамічного розвитку світової економіки питання захисту прав споживачів фінансових послуг набуває все більшої актуальності. Загальновідомим є той факт, що стабільність роботи банківської системи – одна із основних запорок фінансової стабільності держави. Своєю чергою, ефективно функціонуюча система захисту банківських вкладів є запорукою довіри населення до всієї банківської системи. Проте питання відповідності функціонуючої в Україні системи страхування вкладів світовим стандартам Міжнародної організації страховиків депозитів залишається малодослідженим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням побудови, функціонування та потенційного реформування української системи страхування вкладів, присвячено роботи С.М. Козьменка, Т.Г. Савченка, І.О. Школьник [2], В.В. Коваленка [1], Ю.С. Серпенінової [5], Н.В. Ткаченко [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на постійне удосконалення та перегляд світових стандартів побудови систем страхування вкладів, у листопаді 2014 року Міжнародною організацією страховиків депозитів було переглянуто список Ключових принципів, які є запорукою ефективного функціонування системи страхування вкладів [8]. Перелік Принципів скоротився з 18 до 16 пунктів, деякі з яких було видалено чи об'єднано у нові блоки. Крім того було детально визначено та обґрунтовано мету кожного принципу та основні критерії, яких необхідно дотримуватися для виконання цих принципів. Детальний аналіз роботи українських науковців з цієї проблематики дає підстави стверджувати, що питання узгодженості роботи української системи страхування вкладів відповідно до Ключових принципів ефективних систем страхування вкладів не знайшло свого відображення у останніх дослідженнях.

Постановка завдання. У зв'язку з тим, що Міжнародна організація страховиків депозитів постійно переглядає список Ключових принципів, дотримання яких необхідне для забезпечення ефективного функціонування світових систем страхування вкладів, основною метою статті є аналіз відповідності української системи страхування вкладів новим Ключовим принципам, а також ґрунтовний аналіз дотримання кожного окремого принципу у руслі останніх змін, яких зазнала вітчизняна система страхування вкладів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх років українська система страхування вкладів (ССВ) зазнала значних структурних змін та перетворень. Прийняття Верховною Радою України у 2012 році Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (Закон) [4] стало визначним кроком на шляху побудови ефективної ССВ в нашій державі. Законом було значною мірою змінено основні інституційні засади функціонування української системи страхування вкладів та переглянуто повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), як основного органу, який відповідає за діяльність ССВ в Україні.

У таблиці 1 проведено порівняльний аналіз досліджень відповідності української ССВ Ключовим принципам, прийнятим Міжнародною організацією страховиків депозитів (IADI) та Базельським комітетом з банківського нагляду у 2009 році [7].

Проаналізувавши дослідження В.В. Коваленка (2013 р.) та Ю.С. Серпенінової (2014 р.) варто зазначити, що з погляду цих науковців українська система страхування вкладів загалом відповідала вимогам Ключових принципів.

Проте, як було зазначено раніше, Міжнародна організація страховиків депозитів у листопаді 2014 року переглянула список Ключових принципів, які є запорукою ефективного функціонування ССВ, виділивши водночас 16 нових пунктів. Принципи Зниження рівня морального ризику та Переходу від необмеженої гарантії до системи з обмеженим розміром страхового відшкодування було скасовано, принцип Мандату і повноважень було об'єднано в одну групу, також було уточнено критерії дотримання кожного із перелічених

принципів. Відтак постало питання відповідності української ССВ новим вимогам та критеріям, які застосовуються до цих принципів.

Так, першим і ключовим принципом побудови ефективної ССВ є принцип визначення цілей державної політики, згідно з яким, основними її цілями у сфері страхування вкладів є захист вкладників та сприяння фінансовій стабільності. Критеріями дотримання цього принципу є:

1) цілі державної політики у сфері страхування вкладів, повинні бути чітко визначені й оприлюднені;

2) структура системи страхування вкладів повинна відображати цілі державної політики;

3) постійний контроль та нагляд за відповідністю роботи ССВ цілям державної політики: внутрішній та зовнішній;

4) додаткові цілі державної політики можуть існувати лише у випадку відсутності конфлікту з 2 основними цілями ССВ.

Відповідно до ст. 1 Закону метою впровадження та дії законодавства у сфері страхуван-

Таблиця 1

**Порівняльний аналіз досліджень відповідності української ССВ
Ключовим принципам ефективної системи страхування депозитів**

№ п/п	Назва принципу	Виконання принципу в Україні	Назва принципу	Формалізація принципу в Україні
		В.В. Коваленко (2013 р.) [1]	Ю.С. Серпенінова (2014 р.) [5]	
1	Завдання публічної політики	Виконується	Завдання державної політики	+
2	Зниження рівня морального ризику	Частково виконується	Мінімізація морального ризику	+
3	Мандат	Виконується	Мандат	+
4	Повноваження	Виконується	Повноваження	+
5	Управління	Частково виконується	Управління	+
6	Відносини з іншими учасниками мережі фінансової безпеки	Частково виконується	Відносини з іншими учасниками системи підтримки фінансової стабільності	+
7	Питання транскордонної діяльності	Нині цей принцип неактуальний для України	Питання транскордонного характеру	Не застосовується
8	Обов'язкове членство в ССВ	Частково виконується	Обов'язкове членство	+/-
9	Страхове відшкодування	Виконується	Страхове покриття	+
10	Перехід від необмеженої гарантії до системи з обмеженим розміром страхового відшкодування	Цей принцип неактуальний для України	Перехід від необмеженої гарантії до системи з обмеженим розміром страхового покриття	Не застосовується
11	Фінансування	Частково виконується	Фінансування	+
12	Інформування населення	Не виконується	Інформованість населення	+
13	Правовий захист	Не виконується	Правовий захист	+
14	Робота з особами винними в банкрутстві банку	Частково виконується	Дії стосовно осіб, причетних до банкрутства банку	+/-
15	Своєчасне виявлення і своєчасна інтервенція та врегулювання	Не виконується	Своєчасне виявлення проблем і своєчасне втручання та врегулювання	+
16	Ефективні процеси врегулювання	Не виконується	Ефективні процеси врегулювання	+
17	Виплати відшкодування вкладникам	Частково виконується	Виплата відшкодування за депозитами	+
18	Компенсація витрат страховика	Не виконується	Відшкодування витрат	+

ня вкладів є захист прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему України, забезпечення ефективної процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків. Своєю чергою, ФГВФО заснований з метою захисту прав та законних інтересів вкладників банків. На основі сказаного можемо зробити висновок про повну відповідність першої частини принципу щодо захисту вкладників та дещо розмитого визначення другої частини принципу – сприяння фінансової стабільності. Зазначені у Законі додаткові цілі, на нашу думку, можуть певною мірою суперечити основній цілі, а саме теза про стимулювання залучення коштів у банківську систему України має бути певною мірою уточнена стосовно методів забезпечення цієї цілі.

Другий принцип стосується Мандату і повноважень, які мають підтримувати громадську політику. Цілі мають бути чітко визначені та формалізовані в законодавчому порядку.

1. В мандаті уточнюються ролі та обов'язки страховика депозитів, які приводяться у відповідність з мандатами інших учасників ССВ.

2. Визначені повноваження страховика депозитів, зобов'язують його виконувати покладні на нього обов'язки.

Розділ II Закону визначає правовий статус ФГВФО та його керівні органи. Цим розділом визначено функції ФГВФО, порядок складання та формування звітності, порядок та структуру керівних органів ФГВФО, тобто можна стверджувати, що другий принцип в українській ССВ дотримано повною мірою.

Третій принцип – принцип управління. Страховик депозитів має бути незалежним, регульованим, прозорим, підзвітним і ізольованим від зовнішнього втручання.

Уряд, центральний банк, та інші державні органи не можуть ставити під загрозу функціональну незалежність страховика депозитів. Страховик має створити умови для підтримки своєї незалежності. Діяльність страховика має регулюватися ефективними методами управління.

Згідно ст. 5 ФГВФО є підзвітним Кабінету міністрів України (КМУ) та Національному банку України (НБУ), проте зазначено, що органи державної влади та Національний банк України не мають права втручатися в діяльність ФГВФО щодо реалізації законодавчо закріплених за ним функцій і повноважень, що підтверджує дотримання принципу управління в Україні.

Четвертий з Ключових принципів стосується відносин з іншими учасниками системи забезпечення фінансової стабільності. Має бути тісна координація діяльності та обмін інформацією на постійній основі між страховиком депозитів та іншими учасниками системи фінансової безпеки.

Обмін інформацією та координація діяльності мають бути визначені законодавчо або через під-

писання угод про співпрацю. Правила, що стосуються конфіденційності інформації поширюються на всіх учасників системи. Конфіденційність інформації охороняється законом чи на основі угод та не перешкоджає обміну інформацією.

Вимоги щодо дотримання цього принципу зазначені в IX Розділі Закону «Координація діяльності ФГВФО з НБУ» та визначені у Меморандумі про взаєморозуміння між НБУ, Міністерством фінансів України та ФГВФО [3].

П'ятий принцип стосується транскордонних питань. Так, у разі істотної участі іноземних банків в ССВ, обмін інформацією та координація діяльності здійснюються відповідними юрисдикціями.

Ми не погоджуємося з В.В. Коваленко та Ю.С. Серпеніною щодо неактуальності цього принципу для України, адже станом на 01.01.2015 р. кількість банків з іноземним капіталом в Україні становить – 51, зокрема зі 100% іноземним капіталом – 19 зі 163 банків, які мали банківську ліцензію. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків України становила 32,04%, що становить більше третини від загального обсягу. Так, на нашу думку, обмін інформацією та досвідом у сфері транскордонної взаємодії має стати одним із пріоритетів розвитку української ССВ.

Шостий принцип визначає роль страховика депозитів у плануванні на випадок надзвичайних ситуацій та в управлінні кризами. Страховик вкладів повинен ефективно реагувати на потенційні ризики і системні банкрутства.

Страховик вкладів має здійснювати ефективне планування на випадок непередбачених обставин і криз, аби довести, що він здатний ефективно реагувати на ризики, і фактичні банкрутства банків. За розробку кризових стратегій несуть відповідальність усі учасники ССВ. Страховик вкладів повинен бути членом національних та міжнародних організацій для постійного обміну інформацією та координації діяльності ССВ.

Станом на 20.03.2015 р. в Україні у 17 банках введено тимчасову адміністрацію, ще більш ніж 30 банкам ФГВФО здійснює виплати. Тобто значна частина українських банків нині перебувають в кризову стані. Ця ситуація вказує на недостатність та неефективність планування на випадок кризових явищ з боку ФГВФО, та свідчить про необхідність удосконалення систем планування та прогнозування з використанням новітніх методів та розробок у сфері антикризового регулювання.

Членство в ССВ є сьомим принципом. Воно має бути обов'язковим для всіх банків, зокрема і державних банків.

Якщо банк не дотримується всіх членських вимог, він повинен мати переконливий план для вирішення будь-яких недоліків протягом встановленого періоду часу. Умови, процес і терміни для членства в ССВ мають бути чітко визначені і прозорі. При скасуванні членства

банку в ССВ, його вкладники мають бути негайно повідомлені про такий крок.

Восьмий принцип визначає рівень покриття, який має бути обмеженим і охоплювати переважну більшість вкладників.

Перелік застрахованих депозитів має бути визначено в законодавчому порядку. Рівень покриття має бути обмеженим з метою мінімізації морального ризику та ризику порушення банками ринкової дисципліни. Рівень покриття однаковий для всіх банків та вкладників. Рівень і масштаби покриття періодично переглядаються (щонайменше кожні 5 років). Вклади в іноземній валюті мають бути застраховані, якщо ця валюта є широко поширеною.

Цей принцип повною мірою виконується в Україні. Станом на 01.01.2015 р. рівень страхового покриття в Україні становить 200 тис. грн., він є однаковим для всіх банків та охоплює депозити в іноземній валюті.

Ресурси та напрями використання коштів – дев'ятий принцип. Страховик вкладів повинен мати доступні засоби і механізми свого фінансування для забезпечення швидкого відшкодування претензій вкладників. Відповідальність за оплату страхування вкладів несуть банки.

1. Фінансування ССВ здійснюється на попередній основі.

2. Фінансування ССВ обов'язкове для всіх банків.

3. Мають бути встановлені механізми фінансування ССВ у надзвичайних ситуаціях.

4. Страховик несе відповідальність за розпорядження акумульованими коштами і здійснення інвестицій.

5. Страховик може позичати кошти у Центрального банку.

Виконання цього принципу передбачено ст. 19-23 Закону, в яких визначено джерела формування фінансових ресурсів ФГВФО та прописано процедуру розпорядження акумульованими коштами. Згідно зі ст. 25 ФГВФО може звертатися до НБУ та КМУ за отриманням кредиту у разі виникнення тимчасового дефіциту ліквідності.

Станом на 01.01.2015 р. фінансові ресурси ФГВФО складають 7292,9 млн. грн., що на 9579,7 млн. грн. більше за показник попереднього року.

Десятий принцип – публічна інформованість. Населення має бути інформовано на постійній основі про переваги і недоліки ССВ.

1. Страховик вкладів відповідає за підвищення обізнаності громадськості.

2. У разі банкрутства банку, страховик повинен повідомити вкладників.

3. Страховик вкладів працює в тісній співпраці з банками та іншими учасниками ССВ та проводить постійний моніторинг.

Статтею 18 Закону передбачено регулярне оприлюднення банками-учасниками ССВ та ФГВФО інформації для вкладників. Загальнодоступним є сайт ФГВФО в мережі Інтернет,

який постійно оновлюється, працює довідкова гаряча лінія. Проте ознайомленість українських вкладників з роботою ССВ та ФГВФО є, на наш погляд, недостатньою. Так, середньостатистичний український вкладник не ознайомлений з переліком депозитів, які підпадають під систему захисту та неповною мірою поінформований про ризик потенційного банкрутства банківської установи, в якій він здійснює вклад.

Правовий захист є одинадцятим принципом. Страховик депозитів в особі своїх працівників має бути захищеним від відповідальності, що впливає з дій, претензій, позовів щодо їх рішень, дій або бездіяльності, прийнятих у процесі виконання покладених на нього обов'язків.

Пунктом 3 статті 16 визначено, що працівники ФГВФО під час виконання покладених на них обов'язків перебувають під захистом закону та підлягають обов'язковому страхуванню – майновому та страхуванню життя. Отже, можна стверджувати про дотримання виконання цього принципу в Україні.

Дванадцятий принцип визначає дії у відношенні сторін, винних у руйнуванні банку. Страховик вкладів повинен бути наділений повноваженнями щодо юридичного покарання осіб, винних у банкрутстві банку.

1. Виявлення осіб, винних у руйнуванні банку має бути предметом розслідування.

2. Компетентний орган вживає належних заходів для переслідування сторін, які ідентифікуються як винні у руйнації чи банкрутстві банку.

Статтею 33 Закону визначено адміністративно-господарські санкції щодо банків за порушення законодавства у сфері страхування вкладів. Проте повноваження ФГВФО в цій сфері, на наш погляд, є обмеженими. Так, повноважень щодо переслідування винних сторін у ФГВФО немає.

Тринадцятим принципом, що забезпечує ефективне функціонування ССВ є принцип раннього виявлення та своєчасного втручання. Згідно з ним страховик вкладів повинен бути частиною структури забезпечення фінансової стабільності, що передбачає раннє виявлення і своєчасне втручання в діяльність проблемних банків.

1. Втручання страховика вкладів в роботу проблемного банку має бути завчасним і важливим.

2. Має бути визначений перелік якісних та/або кількісних критеріїв для запуску своєчасного втручання та здійснення коригувальних дій в діяльність банку з боку страховика депозитів.

Цей принцип, на нашу думку, пов'язаний з частиною 1 принципу щодо забезпечення фінансової стабільності ССВ. Так, згідно зі ст. 4 Закону ФГВФО бере участь в інспекційних перевітках проблемних банків та за пропозицією НБУ, здійснює аналіз фінансового стану банків з метою виявлення ризиків у їхній діяльності та прогнозуванні потенційних витрат. Проте в українських реаліях ФГВФО вступає в свої

повноваження практично при визнанні банку неплатоспроможним, а протягом 180 днів, які даються банку зі статусом «проблемного» на покращення свого фінансового становища, ФГВФО практично не задіяний. Також, ст. 22 Закону передбачено право ФГВФО встановлювати розмір регулярного збору у формі диференційованих зборів відповідно до ступеня ризику. На нашу думку, це право ФГВФО використовує не повною мірою.

Резолюція/ режим роботи з проблемними банками – чотирнадцятий принцип. Ефективний режим роботи з проблемними банками необхідний для забезпечення захисту вкладників і сприяння фінансовій стабільності.

1. Страховик вкладів має бути незалежним і мати достатні ресурси для здійснення своїх повноважень щодо врегулювання діяльності проблемних банків.

2. Резолюція гарантує банкам широкий діапазон рішень щодо їх діяльності.

3. Резолюція не обмежує вкладнику можливості отримання відшкодування.

4. Резолюцією визначено терміни, по закінченні яких вкладники втрачають доступ до їх вкладів.

Цей принцип прописаний в VII Розділі Закону про здійснення тимчасової адміністрації в банках. Процедура введення тимчасової адміністрації та спектр її повноважень є чітко визначеним та аргументованим. Так, Законом зазначено, що тимчасова адміністрація запроваджується на строк, що не перевищує 3 місяці, а для системно важливих банків – 6 місяців, та відповідно до прийнятого плану врегулювання, існує 5 сценаріїв для неплатоспроможних банків, а саме – ліквідація банку з відшкодуванням або з відчуженням, відчуження всіх або частини активів і зобов'язань на користь приймаючого банку з подальшою ліквідацією неплатоспроможного банку, створення та продаж інвестору перехідного банку та продаж неплатоспроможного банку інвестору.

П'ятнадцятий принцип передбачає встановлення процедури відшкодування вкладникам. Так, ССВ повинна відшкодувати застраховані кошти вкладників своєчасно з метою сприяння фінансовій стабільності.

1. Страховик вкладів має відшкодувати найбільш застрахованих вкладів протягом 7 робочих днів, якщо страховик не може досягти цієї мети то він має розробити план для її досягнення.

2. Страховик має створити план порядку відшкодування вкладів.

3. У випадках затримки виплат страховик має здійснювати тимчасові виплати.

Виконання цього принципу передбачено ст. 26-28 Закону. Так, передбачається, що виплата коштів має здійснюватися не пізніше 7 днів з дня прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії. Проте на практиці не завжди вдається дотримуватися визначеного часового діапазону. Станом на 01.01.2015 р. ФГВФО

здійснював виплати вкладникам 20 банків на суму 10066,5 млн. грн.

Останній принцип передбачає відшкодування витрат. Страховик вкладів повинен мати право на відшкодування своїх претензій відповідно до ієрархії кредитора.

1. Страховик депозитів як кредитор має право доступу до інформації від ліквідатора, відтак він може контролювати процес ліквідації.

2. Управління та розпорядження майном збанкрутілого банку і повернення активів має керуватися комерційними та економічними міркуваннями.

Таблиця 2
Відповідність вітчизняної ССВ
Ключовим принципам ефективних систем
страхування вкладів

№ з/п	Принцип	Виконання принципу в Україні
1	Цілі державної політики	+/-
2	Мандат і повноваження	+
3	Управління	+
4	Відносини з іншими учасниками системи забезпечення фінансової стабільності	+
5	Транскордонні питання	-
6	Роль страховика депозитів у плануванні на випадок надзвичайних ситуацій та управлінні кризами	+/-
7	Членство	+/-
8	Рівень покриття	+
9	Ресурси та напрями використання коштів	+
10	Публічна інформованість	+/-
11	Правовий захист	+
12	Дії у відношенні сторін, винних у руйнуванні банку	+/-
13	Раннє виявлення та своєчасне втручання	+/-
14	Резолюція/ режим роботи з проблемними банків	+
15	Відшкодування вкладникам	+/-
16	Відшкодування витрат	+/-

Черговість та порядок задоволення вимог до банку, оплата витрат та здійснення платежів визначені ст. 52 Закону. Проте дотримання цього принципу у частині застосування комерційних та економічних міркувань залишається дискусійним. Тому необхідно стає розробка новітніх методик у сфері управління та розпорядження майном збанкрутілого банку з боку ФГВФО на основі використання світового досвіду. Отже, дотримання новітніх Ключових принципів в українській системі страхування вкладів представлено в таблиці 2.

Висновки. Дотримання Ключових принципів ефективних систем страхування вкладів розроблених Міжнародною організацією страховиків депозитів має бути пріоритетним напрямом розвитку та реформування української

ССВ. Очевидним є той факт, що прийняття Закону «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» було значним кроком для української фінансової системи, проте залишається відкритим питанням дотримання основного принципу ефективних систем страхування вкладів – забезпечення фінансової стійкості. Проведений аналіз свідчить про фрагментарне виконання умов Ключових принципів в Україні та створює нові горизонти для подальшого розвитку вітчизняної ССВ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коваленко В.В. Розвиток систем гарантування вкладів до і після кризи / В. В. Коваленко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – № 1 (48). – С. 363-370.
2. Козьменко С.М. Реформа національної системи гарантування вкладів: ключові положення та перспективи розвитку / С.М. Козьменко, І.О. Школьник, Т.Г. Савченко // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 6. – С. 14-21.
3. Меморандум про взаєморозуміння між Національним банком України, Міністерством фінансів України та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fg.gov.ua/uploads/docs/memorandums/Memorandum_MFU_NBU_DGF.pdf.
4. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.
5. Серпенінова Ю.С. Відповідність національної системи гарантування вкладів фізичних осіб світовим стандартам ефективності / Ю.С. Серпенінова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Суми: УАБС НБУ, 2014. – С. 240-250.
6. Ткаченко Н.В. Міжнародна практика побудови систем страхування депозитів / Н.В. Ткаченко // Фінансовий простір. – 2014. – № 4. – С. 235-244 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fin_pr_2014_4_33.pdf.
7. Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems / Basel Committee on Banking Supervision and International Association of Deposit Insurers. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iadi.org/newsrelease/jwgd%20cborg%20core%20principles_18_june.pdf.
8. IADI Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems / International Association of Deposit Insurers (IADI). – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iadi.org/docs/cprevised2014nov.pdf>.